

5 Αυγούστου 2019

Θύματα και ύποπτοι (Ιερομ. Χρυσόστομος Κουτλουμουσιανός)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

Η εποχή μας διαπνέεται από κοινωνική ευαισθησία. Η ευαισθησία αυτή φαίνεται ότι δεν αναγνωρίζει πρόσωπα αλλά κοινωνικές ομάδες. Οι οποίες θεωρούνται a priori καλές ή κακές, χρήζουν υπερασπίσεως ή καταδίκης. Μάλιστα, με περισσή ευκολία τα πρόσωπα κατατάσσονται στις αντίστοιχες ομάδες, δεχόμενα την υπεράσπιση ή την καταδίκη αδιακρίτως.

Μέσα σε τούτο τον μανιχαϊσμό καλού και κακού αξιοποιείται και η ιδιότητα του «αδικημένου». Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μια ομάδα ώστε να λάβει την ταυτότητα του αδικημένου – και επομένως του καλού – είναι τα ακόλουθα:

Να αποτελεί μειονότητα.

Να είναι παραβατική.

Για παράδειγμα, με όσο μεγαλύτερη μανία θρυμματίζει κάποιος τη βιτρίνα ενός καταστήματος, τόσο περισσότερο αξίζει τη δικαίωση και την ενθάρρυνση, διότι η απεγνωσμένη αυτή πράξη είναι επανάσταση ενάντια στη φασιστική κοινωνία. Και τούτο ανεξάρτητα από το ποιός είναι ο συγκεκριμένος δράστης, και ποιά ήταν τα πραγματικά και βαθύτερα κίνητρά του. Αντίστοιχα, όσο μεγαλύτερη χυδαιότητα

και προκλητική συμπεριφορά εκδηλώνει ο παρελαύνων στο gay parade, τόσο εντονότερα καταγγέλλει την ομοφοβική υποκρισία της κοινωνίας, κερδίζοντας τη συμπάρασταση της μεταμοντέρνας διανόησης.

Αντιθέτως, ο άτυχος που δεν ανήκει σε μειονότητα και δεν ασκεί παραβατική συμπεριφορά τυγχάνει εκ προοιμίου ύποπτος ότι ανήκει στην (ή συμβιβάζεται με την) καταπιεστική, πατριαρχική και ρατσιστική κοινωνία που συντηρεί τις δομές της κοινωνικής αδικίας.

Μπορεί να δει κάποιος στη σύγχρονη λογοτεχνία τον τύπο του αντι-ήρωα. Στίχοι και τραγούδια με ανθρωπιστικές εξάρσεις υπερυψώνουν τον νέο που χάνεται στο χάος της πόλης, κρατώντας ένα τσιγάρο και το φεγγάρι (στα μάτια του ποιητή), βυθισμένος στην ανωνυμία. Βέβαια, οι λόγιοι που απαθανατίζουν αυτόν τον νέο συνήθως δεν ασχολούνται στην πράξη με κανένα συγκεκριμένο νέο. Αυτό που ενδιαφέρει είναι η υπερέξαρση της κοινωνικής ομάδας. Η ομάδα θυματοποιείται και μάλιστα ηρωοποιείται. Ο άνθρωπος που ανήκει σ' αυτήν θεωρείται εκ των προτέρων θύμα μιάς κοινωνίας, και γι' αυτό ακριβώς γίνεται ο ήρωας των ποιημάτων και αφηγημάτων.

Αυτό δεν είναι μόνο λογοτεχνικό μοτίβο. Αποτελεί ιδεολόγημα πού γνωρίζει μόνο μια διάκριση: σε θύτες και θύματα. Αγνοεί ότι υπάρχουν και άνθρωποι που είναι θύτες και θύματα του εαυτού τους. Παραβλέπει το ότι η θυματοποίηση είναι συχνά «μια κάποια λύσις», ότι μπορεί να είναι το ασφαλέστερο καταφύγιο του νωθρού,

του ανεύθυνου ή του νάρκισσου, του ανθρώπου που έχει μόνο δικαιώματα και γι' αυτό αδικείται συνεχώς και εξοργιστικά από την κοινωνία.

Κανείς δεν πρόκειται να τραγουδήσει ή να προβάλλει με οποιοδήποτε τρόπο τον άλλον ήρωα. Εκείνον που δεν ανήκει σε αναγνωρισμένη μειονότητα και δεν είναι παραβατικός. Όπως ένα παιδί που τη δεκαετία του '80 μελετούσε τα βράδια του χειμώνα με ένα κερί, και την ημέρα με το φως που έμπαινε από το σπασμένο παράθυρο. Η μητέρα του στο ψυχιατρείο, και ο πατέρας του στο τζόγο. Όσο κι αν θυμίζει μελόδραμα, η περίπτωση είναι πραγματική. Το παιδί αυτό έτσι μεγάλωσε, σπούδασε και αγωνίζεται στην σκληρή καθημερινότητα. Ή οι δυο φοιτητές που προσφάτως έπαιζαν βιολί στους δρόμους της επαρχιακής πανεπιστημιούπολης, για να εξασφαλίσουν το φαγητό τους και να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Αυτοί είναι οι αόρατοι ήρωες. Δεν θορυβούν, δεν κλαίγονται, δεν αρνούνται τη ζωή τους. Απαιτούν από τον εαυτό τους και αναμετρώνται δημιουργικά με τις προκλήσεις. Δεν χάνονται από την κοινωνία, αλλά τη βοηθούν να βρει η ίδια τον εαυτό της. Κανείς δεν θα τους τραγουδήσει, κανείς δεν θα τους υπερασπισθεί. Περιέρχονται αυτομάτως στην κατηγορία των υπόπτων. Ο λόγος είναι απλός: δεν ανήκουν σε μειονότητα και δεν κάνουν θόρυβο.

Όσο παράξενο κι αν φαίνεται, η στάση αυτή της νέας εποχής μεταφέρεται και στον τρόπο που πολλοί κοσμικοί χριστιανοί βλέπουν την μοναστική κοινωνία. Και εδώ ο παραβατικός, ο παρήκοος, ο «επαναστάτης» μοναχός που καταγγέλλει και έρχεται σε αντίθεση με την «εξουσία» (την οποίαν εκπροσωπούν όλοι οι άλλοι) θεωρείται αυτομάτως ως ο φέρων και ομολογών την αλήθεια. Διότι αυτός μόνος ξεχώρισε από τη μάζα των κοιμωμένων υποτακτικών. Όσο περισσότερο καταργεί τους μοναχικούς κανόνες (πάντοτε στο όνομα της ορθής πίστεως) τόσο περισσότερο αγωνιστής θεωρείται, τόσο περισσότερο κερδίζει τις εντυπώσεις. Και οι εντυπώσεις ορίζουν πλέον στη συνείδηση πολλών την αλήθεια.

Ευτυχώς και εδώ και παντού υπάρχουν οι αόρατοι αγωνιστές, που δίνουν ψυχή στο σώμα του κόσμου, χωρίς ο κόσμος να το καταλαβαίνει...

Ιερομόναχος Χρυσόστομος Κουτλουμουσιανός

